

BARIŞ BIÇAKÇI - BEHÇET ÇELİK
AYHAN GEÇGIN
Kurbağalara İnanıyorum

İletişim Yayınları 2281 • Edebiyat Eleştirisi 51

ISBN-13: 978-975-05-1901-7

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora - Levent Cantek

KAPAK Deniz Karagül

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Aybars Yanık

BASKI ve *CILT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BARIŞ BIÇAKÇI - BEHÇET ÇELİK
AYHAN GEÇGİN

Kurbağalara İnanıyorum

Edebiyat Üzerine Yazışmalar

BARIŞ BIÇAKÇI 1966'da Adana'da doğdu. Hüseyin Kıyar ve Yavuz Sarıalioglu ile birlikte Ocak 1994 ve Ekim 1997'de iki şiir kitabı yayımladı. İletişim Yayınları'nca yayımlanan diğer kitapları şunlardır: *Herkes Herkesle Dostmuş Gibi* (2000), *Veciz Sözler* (2002), *Aramızdaki En Kısa Mesafe* (2003), *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* (2004), *Baharda Yine Geliriz* (2006), *Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra* (2008), *Sinek Isırıklarının Müellifi* (2011), *Seyrek Yağmur* (2016).

BEHÇET ÇELİK 1968'de Adana'da doğdu. *İki Deli Derviş* (1992), *Yazymızı* (1996), *Herkes Kadar* (2002), *Düğün Birahanesi* (2004), *Gün Ortasında Arzu* (2007), *Diken Ucu* (2010) ve *Kaldığımız Yer* (2015) adlı öykü kitaplarının yanı sıra *Dünyanın Uğultusu* (2009) ve *Suluk Bir An* (2012) adlı romanları ile *Sınıfın Yenisi* adlı ilköğretim romanı (2011) yayımlandı. Doğup büyüdüğü Adana hakkında kaleme alınmış yazılardan oluşan *Adana'ya Kar Yağmış* (2006) adlı kitabı derledi. *Ateşe Atılmış Bir Çiçek / Yazarlar, Kitaplar, Okuma Notları* (2012) adlı bir de deneme kitabı bulunmaktadır.

AYHAN GEÇGİN 1970'te İstanbul'da doğdu. ODTÜ Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Metis Yayınları'nca yayımlanan kitapları şunlardır: *Kenarda* (2003), *Gençlik Düşü* (2006), *Son Adım* (2011) ve *Uzun Yürüyüş* (2015).

KİŞİSEL BİR ÖNSÖZ

Fikir Behçet'indi. Onun bir iş için Ankara'ya geldiği günlerden birinde, hep oturduğumuz pastane pek çok benzeri gibi içinde yiyecek içecek her şeyin olduğu ama bir tek pastane hüznünün olmadığı bir yere dönüştüğünden, başka bir mekânda eğreti oturuyorduk. Tabii edebiyattan konuşuyorduk; okuduğumuz kitaplardan, yazmayı düşündüğümüz şeylerden, sınırlarımızdan ve o sınırları aşmamızı sağlayacak imkânlardan. Bir ara Behçet, çok güzel konuştuğumuzu, ama sonra benzeri güzel konuşmalar gibi bu konuşmayı da unutacağımızı söyledi. Ayhan'ı da bu sohbete katıp edebiyat üzerine yazışmayı önerdi.

*

Pastane hüznü diye bir şey var mı? “Olmaz olur mu!” der Behçet ve hemen yedi çeşit hüznün daha sayar, mekânların insanlara hissettirdiği. Ayhan ise bu soruya, uzun bir sessizlikten sonra, “Olabilir... Düşünmek lazım,” diye karşılık verir.

*

Behçet'i yirmi beş senedir tanıyorum, ortak yakınlarımız sayesinde tanışmıştık. O öykü yazıyordu, ben şiir. Gençtik, görüştük, yazıştık; birbirimizi besledik. Hâlâ besliyoruz.

*

Ayhan ile beş sene önce, *Son Adım*'i okuduktan sonra tanıştım. Yayınevine bir e-posta yazıp romanı çok beğendiğimi Ayhan'a bildirmelerini rica etmiştim. Birkaç gün sonra Ayhan'dan bir e-posta geldi. Ardından bir İstanbul'a gitmemde buluştuk, tanıştık, uzunca konuştuk. İstanbul'a gittikçe görüşmeye, Kadıköy sahilinde uzun yürüyüşler yapmaya başladık.

*

Övünmek istiyorum: Ayhan ile Behçet'in tanışmasına ben vesile oldum. Üçümüz birlikte epey zaman geçirdik. Belki biraz çocukça bir "çoğalma" hissi, mutluluğu yaşadık. Yeneden okullu olma hissi.

*

Bu tür önsözler sahibine tevazu gösterisi yapma fırsatı verir. Bu fırsatı kaçırmayacağım: Yaklaşık bir sene süren yazışmamız boyunca Behçet ile Ayhan dile getirdikleri düşünceleri ve bunları dile getiriş biçimleriyle sahnenin önündeydiler: Enstrümanlarını maharet ile kullanan iki sanatçı. İki keman. Bana arada üçgen zile bir iki vurmak düştü.

*

Konuşmak-yazışmak, ama birbirlerinin söylediklerinin ne anlama geldiğini anlamak ile yetinmeden, söylenenlerin tadına vararak konuşmak-yazışmak, üçümüzün yaptığı.

*

Edebiyat okurluğu da yazarlığı da bir tür yalnızlığı gerektiriyor. Okuduğumuz, yazdığımız metin ile baş başayız. Böyle olmalı. Ama bir de benzerini aramak diye insani bir güdü var: Metinden başımızı kaldırıyoruz, başka insanlara metin ile kurduğumuz ilişkinin ışığında bakıyoruz. Benzeyen, benzemeyen yanlarımızı görüyoruz. Bir mihenk taşı olarak benzerliklerimiz, farklılıklarımız. mzn mihenk taşı, bu kitap.

*

Herhangi bir eylemi, diyelim yazma eylemini “mr boyunca” yapınca yaşanan krleşme... Yazmaya ayarlı gözlerin körlüğü. “Bildidini” sanma, dahası bu bilgiye iman etme... Bilgiyi dile getirerek bilgiden kurtulma abasası... Belki biraz bu kitap.

BARIş BIÇAKÇI

BARIŞ: [26/09/2014, 15:42]

Ayhan'ın tavsiyesiyle J. M. Coetzee'nin *Romancının Romanı*'nı okudum. Huzurunuzda bu güzel roman üzerine ve aslında roman yazmak üzerine biraz düşünmek istiyorum.

Öncelikle şu: İyi bir roman okuduğumda hep yazarının –Coetzee gibi– ne yapmak istediğini bildiği hissine kapılıyorum. Aslında tamamlanmış her yapıtın bu hissi duyuracağı söylenebilir. Belki Coetzee de bu romanı yazarken ne yapmak istediğini bilmiyordu. Olabilir. Ama ben yazarken ne yaptığımı o kadar bilmiyorum ki, okuduğum bütün yazarların, bu yazarlara siz de dahilsiniz, ne yapmak istediğini bildiği hissine kapılıyorum. Kendi çizgimiz kesiklidir ama başkalarının çizgisi, baktığımız yere bağlı olarak, kesiksiz görünür: Coetzee romanını yazarken her an Coetzee'dir, ne yazdığının farkındadır. Bense yazarken ne yazdığımın arada sırada farkında oluyorum. Siz?

Benzer biçimde, *Romancının Romanı*'nın arkasında bir “fikir” var gibi geldi bana. Bu fikri tam olarak anladığımı söyle-

yemem ama varlığından kuşku duymadım, çünkü her cüm-
lenin arkasında bu fikri hissediyordum. Oysa ben yazarken
yazdığım cümlelerin arkasında yalnızca bir önceki cümle var
gibi hissediyorum. Elbette farklı yazış biçimleri, farklı yazar-
lık tutumları olduğunu söyleyebilirsiniz; kabul ederim. Ama
hepimizin, hayatı, dünyayı, insanı, hakikati bir kitap boyun-
ca cümle cümle ele geçirmek istediğimizi, bunun için yaz-
dığımızı varsayabiliriz sanıyorum. Eğer öyleyse, bu ele ge-
çirme faaliyetini daha bilinçli yapmak bir amaç olamaz mı?
Söylemek istediğim bu.

Coetzee'nin romanını okurken, roman yazarının Eski Yu-
nan filozofları gibi, bir şeylerden vazgeçme, bir şeyleri gör-
meme, görememe pahasına bir düşünceye "iman etmesi" ge-
rektiğini düşündüm. Sanki böyle bir "iman" olmadan kale-
min ucu sivrilmezmiş gibi geliyor bana. Yanlışla düşmeyi,
ahlâkın yolunu çatallandırmayı, kötü olmayı göze almadan
roman yazılır mı, diye soruyorum kendime. "Bütün" olma-
dan, kendini "bütün" hissetmeden yazılamaz ama, bunu bi-
liyorum. Bütünlük uğruna yanlışla düşülebilir: Söz konusu
romansa gerisi teferruattır!

Bir gün Behçet ile konuşuyorduk: "Bu sıralarda bir roman
yazıyorum," cümlesiyle, "bu sıralarda bir şey yazmıyorum,"
cümlesinin konuşma hazzı açısından neredeyse eşit derece-
de vaatkâr olduğuna karar verdik. Çünkü yazmak üzerine
düşünmek de yazmaya dahil, değil mi?

BEHÇET: [28/09/2014, 23:53]

Sevgili Barış, Sevgili Ayhan,

Barış'ın açtığı yoldan yürürken benim de aklımdan şun-
lar geçti:

Barış'ın yazdıklarını okuduğumda temelde iki farklı ya-
zarlık tutumu olduğunu düşündüm önce: ne yazacağını bi-

lip bunu kâğıda döktenler ve ne yazacağını tam olarak bilme-
yip keşfe çıkarlar. Sonra bunun doğru olmayacağına kana-
at getirdim. Ne yazacağını bildiğini iddia edenlerin bile yaz-
maya başladıktan sonra içlerinde bir kâşifin baş göstermesin-
nin kaçınılmaz olması bana daha doğru göründü. Kafamız-
dakini birebir kâğıda dökmeyiz, kâğıdın başına geçtiğimizde
her cümle kendisinden sonrakileri bir biçimde belirler. Üs-
telik bunun sadece kurmaca yazıyla ilgili olmadığını da sa-
nıyorum. Düşünce yazıları için de bir ölçüde geçerliymiş gi-
bi geliyor bana.

Yazmaya oturduğumuzda sanırım farklı bir odaklanma-
ya giriyoruz. Elbette öncesinde tasavvur ettiklerimiz var; ya-
zacağımız romanın kahramanının hayaleti ya da silueti ve
olayların nasıl gelişeceğine dair kaba bir taslak. Ama o silu-
etin ete kemiğe bürünüp bize bir karakter olarak görünmesi
yazdıkça gerçekleşir, olaylar da çok zaman istediğimiz doğ-
rultuda cereyan etmez. Barış'ın söz ettiği “Yazarken yazdı-
ğım cümlelerin arkasında yalnızca bir önceki cümle var gibi
hissediyorum,” sözü bu nedenle önemli. O bir önceki cüm-
le ya da cümleler, sözünü ettiğim keşifteki pusulamız, el fe-
nerimiz. Sadece onlar değil ama; tek bir cümle dışında hiç-
bir şey tasarlamadan kâğıdın başına geçmişsek bile, o cüm-
lenin yanı sıra bir de biz varız –kendisine yazarlık vehme-
den, bir şeyler yazacağına inanan, söyleyeceği şeyler olduğu-
nu hisseden (bunun ne olduğunu bilmesede). O âna kadar
yaşadıklarımız, düşündüklerimiz, hissettiklerimiz, sezgileri-
miz, okuduklarımız, edebiyat bilgimiz ve becerimiz. Bütün
bunlar başta bir siluet, bir his, bir görüntü ya da cümleden
ibaret olan hayli belirsiz, muğlak şeyin ne olduğunu (ya da
ne olabileceğini) keşfetmeye kalkıştığımızda elimizin altın-
da, kafamızın içinde.

Dolayısıyla bunların arasında bir “fikir” de olabilir elbet-
te; ya da bunların bütünü bir “fikir” olarak da düşünüle-

mez mi? Yazarken karakterin yapacağı bir şeyin, söyleyeceği bir sözün ona uygun olup olmadığını sorgulamaz mıyız? Bazen bunu söyleyebilmesi için karakter hakkında öncesinde başka bir şeylerin de açık edilmiş olması gerektiğini düşünüp “önceki cümle/lere” dönüp eklemeler, çıkarmalar yaparız. Ya da bu hareketin ya da sözün uygunsuz görünmesi için kafamıza bir yere, çok sonraki sayfalarda ekleyeceğimiz bir şeyleri not ederiz. Bu çabamız “uygunluk” içindir, bizim fikrimizce uygunsuz sorunu alt ettiğimizi düşünürüz. Dolayısıyla bizim elbette yazmaya başlamadan önce bir dolu fikrimiz mevcuttur. İnsana dair, dünyaya dair, memlekete, psikolojiye...

Barış'ın sorduğu “fikrin” bu olmadığını farkındayım; bir edebiyat eserini başı sonu belli bir fikrin özel bir biçimde cisimleşmiş hali olarak görüp göremeyeceğimizi soruyor sanırım. Bu sorunun yanıtını ancak yazarı bilebilir; bizim bu konudaki algımızın çarpık bir algı olması yüksek olasılık benzer. Bitmiş her eser karşımıza bir bütünlük olarak çıkar. Artık ona eklenecek ya da çıkarılacak bir şey yoktur. Bu bütünün bir fikrin tecessüm etmiş hali olması, baştan böyle tasarlandığı konusunda bize bir bilgi vermez. Öyle olsun olmasın, biz onu belli bir bütünlük içinde, bir fikir olarak algılarız. Doğrusu, *Romancının Romani*'ni okuduğumda benim hissettiğim başka bir şey olmuştu. Coetzee'nin önce seminer konuşmalarından oluşan bir roman yazmayı tasarladığını, daha sonra bu forma uygun karakteri, Elizabeth Costello'yu ve onun anlatacaklarını bulduğunu düşünmüştüm. Aksi de olabilir elbette, romanın formu beni heyecanlandırdığı için önceliği buna tanımış olabilirim. Neden bilmem, *Masumiyet Müzesi*'nin sonunda sayfalar boyunca okuduğumuzun bir müze kataloğu olduğunu fark ettiğimde böyle düşünmemiştim.

“Hayatı, dünyayı, insanı, hakikati bir kitap boyunca ele geçirme (...) faaliyetini daha bilinçli yapmak”tan söz ediyor

Barış. Burada sezginin bilince ait olup olmadığını sorabiliriz. Yanılmıyorsam, buna genellikle olumlu yanıt verilmiyor. Sezginin bilincin ötesiyse –altı ya da üstüyle– ilgili tuhaf bir şey olduğu söylenir, yazılır. Yazı uğraşının esas olarak sezgilerle yürüdüğünü inanmaya daha yakınlım. Bir kahramanın iç dünyasına, söyleyeceklerine, aklından geçeceklerine vâkif olma ve bunu seslendirme, söze dökme iddia ve cüretini bize sezgilerimiz veriyor. Bununla birlikte sezginin bilgiden büsbütün yalıtık olduğunu da düşünmüyorum. Özel bir bilgi bizim sezgi gücümüzü artırmıştır. Edebiyatın verdiği bir bilgidir bu; çok insan tanıdığımız, çok kişiyle uzun boy-lu görüşüp sohbet ettiğimiz için sayfalar ilerledikçe bir insan halinde görünecek bir siluetin peşine takılmayız ama böyle-si süreçlerin ertesinde ortaya çıkmış çok sayıda edebi kahra-man tanımışızdır ve cesaretimizi onları tanıma ve onların ar-kasındaki fikri sezme çabalarımızdan alırız.

“Ele geçirme” sözü, baştan verili bir şeyin yazarlık temin edilmesini ima ediyor gibi göründü bana. Belki bu sözü çe-şitlendirmek gerek. Keşfetmek eklenebilir mesela ya da sağ-lamasını yapmak, bazen de bunun içindir yazı. Belli belir-siz sezdiğimiz, bildiğimiz, kanaat ettiğimiz bir “fikrin” uy-gunluğunun sağlamlamasını yapmaya kalkışırız. Baştaki fikir-le ilerlerken ummadığımız yerlere çıkmışsak, sağlama işle-minde baştaki fikre ulaşmamışız demektir. Ama bu durum-da, matematikte olduğu gibi, işlemde hatayı nerede yaptığımı-zı sorgulamayız, ortaya çıkan yeni fikir artık fikrimiz ol-muştur. Ortaya çıkan şeyi okuyan biri bizim baştan ne dü-şündüğümüzü, yazarken neyin sağlamlamasını yaptığımızı bile-mez; elindeki bizim bunu yazarken hayli bilinçli biçimde peşinden gittiğimiz bir “fikir” olduğunu zanneder.

“İman” bahsine gelince: Kalem sivriltenin bir iman oldu-ğunu kabul ediyorum ama aynı biçimde iman ettiğimiz şe-yin yazma sürecinde yanlışlanabileceğini sezerek iman ede-

riz. Barış'ın saydığı, uğruna vazgeçmemiz gerekenlere kendi baştaki imanımızı da dahil ettiğimiz tuhaf bir imandır bu. Böyle iman olur mu? Hani, derler ya, bir dinden dönenler yeni dinlerinin en radikal izleyicisi olurlarmış, belki böyle bir şey; döndüğümüz an çok rahatlıkla bu yeni fikre iman ederiz ve kalemimizi bu kez onunla sivriliriz. Yanlışta düşmek, ahlâkın yollarını çatallandırmak, kötü olmayı göze almak kadar bunu da göze almışızdır –imanımızdan dönmeyi. Bu sonuncusundan kimsenin haberi olmayacağı için bunun bir göze alıp almama olduğu sorulabilir ama kendimizle kötü olmak da kolay şey değildir.

AYHAN: [29/09/2014, 22:06]

Sevgili Barış, Sevgili Behçet,

Bu heyecan verici söyleşiye dünyevi işler yüzünden katılmam gecikti. Ben de sizi izlemeye çalışayım. Söylenenler bir sürü soru uyandırdığından ve düşüncelerin gidebileceği bir sürü yönü sezdirdiğinden şimdilik birkaç temel şeyle kendimi sınırlandıracağım.

Barış'ın dediği, “Daha bilinçli yapmak.” Bunu ben de güçlü bir biçimde hissediyorum. Ama bu hissin kaynağında olumlu bir şeyler, diyelim yazarın kavrayış gücüne ya da keskin gözlerine inanmak gibi şeyler yok. Tam aksi bir duygudan kaynaklanıyor. Bir karanlık içindeyiz. Ne açıklıkla dünyayı görebiliyoruz ne de kendi yetelerimize güvenecek halimiz var. Bugün bence yazarın içinde bulunduğu durum budur.

Böyle bir konum, bayağı olumsuz bir konum, ilginç biçimde aslında Behçet'in başka bir açıdan geldiği, son paragraflarda sözünü ettiği yere çıkıyor: Yazı zorunlu olarak hataya bağlanıyor. Benim buna deney alanı demek hoşuma gidiyor. Yazı artık bütünüyle bir deneye dönüşmek zorunda, ya-

ni koşullarımızdan dolayı, artık bilinebilir bir dünyada ika-
met etmediğimiz için. Hatta belki bilinebilir dünya ortadan
kalktığı için.

“Fikir” konusu, gerçekten de karışık bir konu. Ama yukarı-
da söylediklerimle ilişkilendirmek istersem aklıma şu geli-
yor: Bilim insanlarının yaptığı, “fikir deneyleri” diye adlan-
dırılan şey. İşte bildiğiniz gibi Einstein’ın fikir deneyleri ya
da şu meşhur kutudaki kedi... Edebiyattan örnek: “Bir sa-
bah uyansam ve kendimi böcek olarak bulsam ne olur?” Pe-
ki ama niçin böcek? Böcekle ne alıp veremediğim var? Daha
başka bir sürü soru...

Ama bu işin kötü yanı, ortaya çıkacak yapıtın ne olacağı-
nın garantisinin olmaması. Benim durumumda ise sürekli
bir başarısızlık hissi.

Tüm bunlar soyut oldu biraz. Sanırım ben gitgide burada
anlatmaya çalıştığıma daha yakın düşünmeye başladım. Fa-
kat söylediğim şeylerdeki çelişkinin farkındayım. Daha bi-
linçli yapmak gerekir, evet, ama burada bilincin bize sun-
duğu neredeyse hiçbir şey yok. Belki kendi güçsüzlüğünden
başka bir şey yok, demem gerekirdi.

Devam edecek miyiz?

BARIŞ: [30/09/2014, 12:15]

Devam ediyoruz.

Behçet’in, hakikatin baştan verili bir şey olmadığını, yaza-
rak bu baştan verili şeyi temin ettiğimizizin doğru olmadığını
söylemesiyle Ayhan’ın bilinebilir dünyanın ortadan kalktığı-
nı söylemesi benim için birbirine komşu; bu komşuluk be-
ni heyecanlandırıyor. Ben de kendimce, içinde yazdığımız
romanın da olduğu bir hayatı anlamaya, keşfetmeye (Beh-
çet), bilmeye (Ayhan) çalıştığımızı söyleyeyim. Hayatı anla-
mak için yazıyoruz ama yazarken bir yandan da hayat algı-

mız değişiyor: Çünkü yazma süreci de, yazdığımız şey de artık hayatın içinde. Bu kovalamacanın varacağı yer hiç kuşkusuz başarısızlıktır.

Şimdi burada, bütün yaratıcı faaliyetlerin hamurunda olduğunu düşündüğüm ve artık hepimizin çok iyi bildiği paradoksa geliyoruz: Başardığımızı düşündüğümüz an dururuz. Yazmak üzerine konuşmak belki de bu başarısızlık hissinin hafifletmenin bir yolu.

Çok kişisel bir şey: Bu başarısızlık hissinin iyice koyulaştığı dönemlerde, kendi sınırlarımı yıkmamı sağlayacak, beni birden değiştirip başka türlü yazmama yol açacak bir güç hissediyorum içimde.

Yine kişisel bir şey: Benim varmaya çalıştığım yer galiba, güzel ama hiçbir işe yaramayan cümleler ile dolu bir yer. Kullanılamayacak kadar güzel cümleler yazmak istiyorum. Yani anlamak, keşfetmek, bilmek çabası sanki daha sonra geliyor. Bu da bir tutarsızlık...

BEHÇET: [03/10/2014, 22:54]

Karanlıkta bir şeyler yapmaya çabaladığımız konusunda Ayhan'a katılıyorum ama işin heyecan verici yanı da bu değil mi? Her şey bizim için apaydınlık olsaydı, ne demeye yazmakla uğraşalım. Hatta, her şey apaydınlık olsaydı, sıkıcı gelmez miydi bize, yaşamak ister miydik her şeye vâkıf olduğumuz bir dünyada? Edebiyatta olduğu gibi, merak unsuru hayatta da geçerli belki de. Edebiyatı bu karanlığı bertaraf etmek ya da az biraz, ucundan kıyısından aralamak için bir yol, bir yöntem olarak mı düşünüyoruz? Ya da karanlığın farkına varmak ve vardirmek için mi?

Ayhan'ın "Bilinebilir bir dünyada ikamet etmediğimiz," saptamasıyla kastettiği, sanırım, yaşadığımız dünyanın bilinebilir olmaktan çıkmış olması ama ben bu saptamayı bağla-

mından saptırma yanlısıyım. Yazarken yarattığımızı düşündüğümüz dünya bizim yaşadığımızdan çok farklı; kelimelerden oluşmuş bir dünya bu ve biz bu dünyada ikamet etmiyoruz. Bu dünyada ikamet edenler, Cemil ya da Alisan. Bizim dünyamızla onların dünyası arasında sıkı bir benzerlik var ama asla aynı dünya değil. Yaşadığımız dünyanın bir yansımasını resmetmek ve orada kahramanlar üzerinden bir şeyler denemek, sonra da oradan çıkarttığımız dersleri dünyamızda uygulamak derdinde olduğumuzu sanmıyorum. Ama yaptığımız bir yanıyla deney sonuçta, başarısızlığa mahkûm bir deney... Anlamaya çalışıyoruz, bu dünyada aklımızın ermediği bir şeyleri oradan yola çıkararak kavrayabilir miyiz? (Bazen bizim yaşadığımız dünyanın da böyle bir deney alanı olduğundan kuşkulandığımı itiraf etmeliyim. Yaratıcımız da kendi evreninde olan biteni kavrayabilmek için bizim dünyamızı yaratmış olamaz mı?)

“Edebiyat bilgisi” ya da edebiyatla edindiğimiz bilgi bilimsel kitaplardan ya da deneyimden edindiklerimizden farklı bir bilgi sunuyor bize. Bu bilgiyi okurken aldığımız gibi yazarken de alıyoruz. Nasıl bir şey olduğunu bildiğimi söyleyemem, sezgi gücümüzü mü artırıyor, empatimizi mi, bir tür ruh göçü yaşayarak aynı anda bir başkası *da* oluverdiğimiz için mi, ama şunu biliyorum, yazmanın bize sağladığı apayrı bir bilme biçimi var. Bu çok kullanışlı bir bilgi mi, ondan da emin değilim. Barış, işe yaramayacak cümleler yazmaktan söz ediyor, edebiyatın yaradığı işler var ama bunların bizim dünyamızdaki “iş”lerle pek ilgisi yok. Belki de edebiyat bilgisi “yapmak”tan ziyade “olmak”la ilgili konularda işe yarıyor ve kullanışlı. Dolayısıyla, edebiyat bilgisi de bu dünyada pratik olarak kullanabileceğimiz bir bilgi değil. Bu hepten kullanmayacağımız ya da büsbütün işe yaramaz denecek bir şey de değil bence.

Şöyle toparlamaya çalışayım: Yaşadığımız dünya ile yazdı-

ğımız dünyanın pek alakası yok, bu ikisi arasında gidip gelen, koşturan kişi (yazar) çok zaman her iki dünyanın da dışında kalmak durumunda; ama belki de bu sayede bambaşka bir mesafeden bu iki dünyaya da bakma imkânı var elinde. Bu nedenle yazıp bitirdiğimizde elimizde bir kitap oluyor ama yeniden dünyaya dönmüş oluyoruz. Hissettiğimiz eksiklik, başarısızlık duygusu, hiç kuşkusuz, yapmak istediğimizi, bir an yapabileceğimizi sandığımızı yapamamış olduğumuzu ya da gönlümüzce yapamamış olduğumuzu fark etmemizden kaynaklanıyor. Ama belki de sadece bu değil. Artık iki dünya arasında gidip gelirken ikamet ettiğimiz üçüncü dünyada *da* bulunmamanın, orayı yitirmenin sebep olduğu bir hüsrân olmasın bu hissin nedeni?

AYHAN: [06/10/2014, 11:07]

Şu öykü yüzünden yanıtım gecikecek. Dilerseniz siz devam edin, ben sonraki turda yetişmeye çalışayım.

Selamlar...

AYHAN: [08/10/2014, 17:07]

Sevgili Barış, Sevgili Behçet,

Gecikme için özür, bir de düzeltme. Karanlık sözcüğü yanlış bir sözcük oldu sanırım. Sanki dünya daha önce aydınlıkmış ya da aydınlık bir dünya, diyelim başka bir zamanda olabilirmiş gibi. Belki bu zıt, birbirini besleyen çiftin uzağından dolanmak için loş bir dünya demeliydim (Bekett'in kahramanlarının ikamet edebileceği bir dünya). Tümyle karanlık değil ama aydınlık da değil. Böyle bir dünyada belki ışığın dereceleri vardır yalnızca, koyu, daha koyu ya da açık.

Son yazdıklarımızda özellikle iki şey hoşuma gitti ve dü-

şündürdü. Biri Barış'ın "Güzel cümleler yazmak istiyorum"la başlayan cümlesi. Belki aramızda, öyle demese bile, ne yaptığını en iyi bilen Barış. İkincisi ise, Behçet'in yazarı iki dünya –yaşadığımız gerçek dünya ile yazının olanaklı dünyası– arasında gidip gelen kişi olarak betimlemesi, yazıdan gelen bilgiyi de böyle bir konumla –ikisine böylece dışarıdan bakabilmek– ilişkilendirmesi. Öyleyse izninizle bu iki konu hakkında kendimi sınırlayayım.

Hiçbir kullanımı olmayan, hiçbir işe yaramayan güzel cümleler yazmak: Sanırım burada kullanım, yararlılık cümlelerin anlamıyla ilişkili olacaktır. Burada anlam örneğinin söylediğim şeyin –"Şunu verir misin?" "Tabii."– senin tarafından anlaşılması olacaktır kabaca. Öyleyse genel olarak anlamın bir dünya kurduğunu söyleyebiliriz. Her birimizin kendi özel dili olsaydı (buna doğal olarak bildiğimiz anlamda dil diyemeydik), ortada paylaştığımız, bir arada olabildiğimiz bir dünya da olmayacaktı.

Doğanın bir dili var mı? Bizim açımızdan doğanın sesleri var. Arıların seslerinde, birbirleriyle haberleşme biçimlerinde dile benzer bir şey bulabiliriz. Ama dil olup olmadığından asla emin olamayız. Arılarla bizler temelden farklı iki dünyada yaşıyoruz. Ya da daha doğrusu bizim bir dünyamız var. Arının? Bilmiyoruz. Bizimkine dünya diyeceksek arılarinkine başka bir şey demek gerekecektir. Belki ancak bir şairin ad verebileceği bir dünya.

Dolayısıyla bir kutup Anlamsa, öteki kutup Ses olacaktır. Bu ikisi arasında çelişki uzun süredir biliniyor. Yirminci yüzyılda dilbilimciler dilin içindeki bu çekişmeyle hayli uğraştılar. Dili oluşturan ses maddesiyle taşıdığı anlam arasındaki çelişki. Son yıllarda okuduğum iyi felsefe kitaplarından biri olan *A Voice: Nothing but Void*'da (*Sahibinin Sesi* diye çevrildi) Mladen Dolar iyi bir günlük örnek vermişti. Birini dinlediğinde dediklerine kulak verirsin, o zaman da se-

sini –tonunu, rengini vs.– işitmezsin. Sesine kulak verirsen bu kez dediklerini dinleyemezsin.

Bunlar doğruysa, güzel cümle o zaman sesin, yalnızca ses maddesinin belirlediği cümle olacaktır. Dil tıpkı arılar gibi vızıldayacak ya da kuşlar gibi ötecektir. Elbette kendi tarzında. Dil bu yoğunluğa ulaşabilir mi? Ulaştığında hâlâ dil olur mu? Böyle bir dünyayı en azından olanak biçiminde, insan varoluşunun çok başka aşaması gibi hayal edebiliriz. Ama elbette bilmiyoruz.

Anlamak böyle anlaşılırsa keşif alanı ya da bilme alanı bambaşka bir düzeyde beliriyor. Dili bu yoğunluğa ulaştırmaya çalışmak aynı zamanda insanın kendinde âdeta hiç bilmediği güçleri araştırmaya girişmesi gibi bir şey oluyor.

Ama bu gerçekten Barış'sa ya ben? Ya sen Behçet?

Anlamı nasıl çözeceğiz? (Çözmek, örülü, düğümlü bir şeyi açmak anlamında.) Ya da nasıl en düşük düzeye çekeceğiz? Çelişkili bir şey söyleyerek bu kısmı bitireyim: Aslında bu günlerde öyle yazmak istiyorum ki her şey, her sözcük bütünüyle benim denetimimde olsun. Söylediğim şeyden daha fazlası yazıya sızmasın.

İki dünya arasında gidip gelmek. Soruları çoğaltayım.

Niçin bir kahramana gereksinim duyuyoruz? Bunun illa insan olması gerekmediğine göre niçin Figürlere gereksinimimiz var? Neden yazan biz olduğumuza göre, kendi sözümüzle, fikirlerimiz, kanılarımız, hislerimizle doğrudan doğruya söz almıyoruz? Niçin (hayal) kurmak?

Zor bir soru, tüm temel sorular gibi zor bir soru. Belki biraz bu konuyu açmaya, bazı şeyleri yakalamaya çalışabiliriz.

Behçet, edebiyata ait bilginin “olmak”la bir ilgisi vardır belki derken, bir ipucu, bir yön bildiriyor gibi. Ben şöyle anladım. Dünyada nasıl bulunacağız, nasıl bir varoluş sürdüreceğiz ya da nasıl yaşayacağız? İşi etiğe bağlayan bir yön. Ama bunu yukarıdaki sorularla nasıl ilişkilendireceğiz?